

tradicionālās mūzikas piesaisti. Tā pavērusi jaunu perspektīvu, kurā gregoriskais dziedājums tiek uzskatīts par muzikālu veselumu; nozīmīgu funkciju līdzās citiem faktoriem pildījusi agrīno mutvārdu tradīciju pārtvere, reprezentējot krasi izteiktu liberalizāciju un iespēju aplūkot dziedājumu atšķirīgos rakursos – no kompozīcijas, transmisijas un atskaņojuma viedokļa. Šīs idejas sniedz iedvesmu dziedājumu studēšanai un to melodiju tālāknodešanai; tās ir būtisks atbalsts pētniekiem un atskaņotājiem.

**KARĒĻU UN SOMU RŪNU MANTOJUMA
KONCEPTUALIZĀCIJA: ATSEVIŠĶA GADĪJUMA IZPĒTE
(SAIKNĒ AR EDUARDA PATLAENKO KANTĀTES
KANTELETAR UN ROMĀNA ZELINSKA ORATORIJAS
KALEVALA MŪZIKAS MATERIĀLU)**

Svetlana Sincova

Viens no būtiskiem kultūras piemēriem, kas raksturo karēļu un somu identitāti, ir rūnu mantojums. Rūnas atskaņo somu, karēļu un ižoru tautu teicēji. Plašais etniskās informācijas apjoms, ko ietver rūnas, vienmēr piesaistījis zinātnieku uzmanību.

Somu literatūras un filoloģijas teorētiķis, dzejnieks Eliass Lenrūts, veicot ekspedīcijas Ziemeļkarēlijā, savāca milzīgu klāstu rūnu. Šos materiālus viņš izmantoja mums zināmajos darbos *Kalevala* (1835) un *Kanteletar* (1840). Līdz ar to Lenrūta apdzejotās karēļu un somu rūnas nepārprotami iespaidojušas dažādas mākslas sfēras, tai skaitā mūziku, tēlotājmākslu, baletu utt.

Šī pētījuma uzmanības centrā ir divi mūsdienu karēļu komponistu šedevri: Romāna Zelinska rūnu oratorija *Kalevala* jauktajam korim, teicējam un simfoniskajam orķestrim (1994) un Eduarda Patlaenko simfonija kantāte *Kanteletar* soprānam, baritonam un simfoniskajam orķestrim (1963).

Romāna Zelinska darba pamatā ir eposa *Kalevala* tulkojums krievu valodā, ko veicis Leonīds Beļskis. Tas ieskicē eposa rūnās (nr. 7, 9, 44, 42) ietvertu pamatdomu. Romāns Zelinskis ir etnogrāfs un muzikologs, kurš izaudzis slāvu kultūrvīdē, taču vēlējies padziļināt izpratni par somugru reģiona kultūras jomu un konceptualizēt to. Iedziļinoties somugru kultūras etniskajā identitātē, 1984. gadā Zelinskis piedalījās ekspedīcijā pa Kalevalas reģionu, kas bija veltīta eposa 150. gadadienai.

Lenrūta *Kanteletar* liriskais žanrs piesaistīja Eduardu Patlaenko, Pēterburgas komponistu skolas sekotāju. Viņš izvēlējās sešas no 652 rūnām, kuras tulkojuši Josifs Brodskis, Valērijs Brjusovs un Aino Hurmevāra. Eduarda Patlaenko muzikālais meistardarbs bija iecerēts kā dubultfuga ar dziesmām intermēdijām.

Abu skaņdarbu īpatnības pētītas, balstoties uz komponistu personību socioloģiskajām un psiholoģiskajām iezīmēm.